



Utgiftsområde 6

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över Budgetpropositionen för år 2008 såvitt avser utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

Utskottets överväganden

Förslag för år 2008 samt inriktning för åren 2009–2010

Regeringen

Omvärldsutvecklingen och kraven på försvaret har i grunden ändrat utgångspunkterna för materielförsörjningen till Försvarmakten. Handlingsfriheten i materielförsörjningen bör utvecklas genom att ekonomiska resurser i mindre utsträckning än tidigare binds upp i beställningar på längre sikt. Om behovet kan tillgodoses på den internationella marknaden kan egna utvecklingssatsningar minskas. Materielanskaffningen bör i högre utsträckning än hittills inriktas mot att skapa materiellt kompletta och interoperabla insatsförband. Direktanskaffning av materiel i små serier i flera fall kan vara lämpligare än att satsa på egenutveckling.

Kraven på materielförsörjningen, och behovet av att anpassa kostnaderna till ekonomiska restriktioner, måste leda till en prioritering av utvecklingsinsatserna, ett ökat internationellt anskaffningssamarbete och ett större inslag av direktanskaffning av ny eller begagnad materiel. Det kan innebära att den materiel som anskaffas inte är den absolut senaste, men materielen kan samtidigt ha fördelen av att vara beprövad i militära insatser.

Mot den bakgrunden redovisar regeringen i budgetpropositionen en omprövning av vissa materielprojekt och föreslår att anslaget för försvarets materiel sänks med

- 350 miljoner kronor 2008,
- 620 miljoner kronor 2009 och
- 980 miljoner kronor 2010.

I finansplanen redovisas att en genomförandegrupp under Förvarsdepartementets ledning tillsätts med uppgift att närmare redovisa hur utgifterna kan minskas med *sammantaget* i storleksordningen 3–4 miljarder kronor i nivå, inklusive de nu föreslagna besparingarna. En viss del av de medel som frigörs ska enligt regeringens mening kunna användas för att förstärka Försvarmaktens möjligheter att delta i internationella fredsfrämjande insatser. Senare denna höst kommer Förvarsberedningen att lämna sin omvärldsanalys och Försvarmakten sina perspektivstudier. Regeringen avser att beakta och analysera dessa för att återkomma till riksdagen med en långsiktig inriktning för försvaret.

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna menar att Sverige ska vara militärt alliansfritt. I ljuset av alliansfriheten är det viktigt att värna en inhemsk, svensk försvarsindustri med hög teknologisk standard. Försvarsindustrin bidrar till Sveriges oberoende. Samtidigt gagnas Sverige som industrination av en stark försvarsindustri, som dessutom bidrar med positiva spin-off-effekter.

Sverige tjänar – både ur ett långsiktigt säkerhetspolitiskt och ur ett industripolitiskt perspektiv – på att ha en internationellt konkurrenskraftig försvarsindustri. Förmågan att göra vägval och att vidmakthålla kompetenser och förmåga till långsiktig utveckling bör tillgodoses genom satsningar på utvecklingsprojekt, forskning, teknikutveckling m.m. Kostnadseffektivitet i ett livscykelperspektiv ska styra vid beslut om direktanskaffning eller internationell samverkan, och hänsyn till svensk industris utvecklingsförmåga ska vägas in.

Vid förändringar av vår försvarsförmåga ska en ordentlig analys av säkerhetspolitiken bereda väg för resursfördelningen. Regeringen föreslår i budgetpropositionen en besparing på ett antal utpekade materielprojekt med 350 miljoner kronor 2008, 620 miljoner kronor 2009 och 980 miljoner kronor 2010. Socialdemokraterna avvisar dessa besparingar eftersom de inte baseras på en säkerhetspolitisk analys. Den säkerhetspolitiska rapporten från Försvarsberedningen och Försvarsmaktens perspektivplanering bör inväntas innan slutlig ställning tas till försvarets långsiktiga materielbehov.

Kostnaden för inköp av JAS 39 Gripen kommer att falla kraftigt under de kommande åren när de sista JAS-flygplanen levereras. Objektsramen för JAS-projektet, som i 2006 års penningvärde uppgår till totalt 74,6 miljarder kronor fram till 2009, kommer att minska för att helt upphöra 2010.

JAS-ramen kommer att minskas med ca 4,9 miljarder kronor år 2009 och med knappt 7 miljarder kronor år 2010 jämfört med år 2007. Denna kraftigt minskade kostnad för JAS-projektet gör det möjligt att minska materielanslaget *utan* att det påverkar flygvapnets förmåga. Att på detta sätt minska materielanslaget står därmed inte i strid med behovet av en säkerhetspolitisk bedömning, som fallet är med de av regeringen utpekade materielprojekten.

Socialdemokraterna menar därför att det är möjligt att 2009 minska utgiftsramen med 3 miljarder kronor, och med 4,5 miljarder kronor år 2010 jämfört med regeringens förslag.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag att utöka resurserna till de internationella insatserna och vill i stället satsa på att utöka antalet totalförsvarspliktiga, göra totalförsvarsplikten könsneutral samt kvalitetsutveckla både värnplikts- och civilpliktsutbildningen. Vänsterpartiet föreslår också ett ökat löneanslag till Totalförsvarets pliktverk, Krisberedskapsmyndigheten

samt Kustbevakningen. Vänsterpartiet föreslår vidare besparingar när det gäller materielbeställningar och all verksamhet som i de olika anslagen syftar till främjande av svensk vapenexport.

Anslagsramen för utgiftsområde 6 kan därmed reduceras med ca 4,4 miljarder kronor 2008, ca 5 miljarder kronor 2009 och drygt 5,5 miljarder kronor 2010 jämfört med regeringens förslag.

Miljöpartiet de gröna

Miljöpartiet de gröna föreslår att utgiftsområde 6 reduceras med 550 miljoner kronor 2008, 2 880 miljoner kronor 2009 respektive 3 520 miljoner kronor 2010. Besparingarna föreslås i allt väsentligt ske inom både Försvarsmaktens förbandsverksamhet och materielförsörjningen.

Försvarsutskottet

Nedanstående sammanställning visar regeringens budgetförslag för budgetåret 2008, preliminär beräkning för åren 2009–2010 samt oppositionspartiernas förslag i förhållande till budgetpropositionens.

Sammanställning över förslagen till budget för 2008 och inriktning 2009–2010 (mnkr)

	Budgetförslag 2008	År 2009	År 2010
Regeringen	43 881	45 377	46 294
s	+350	–3 000	–4 500
v	–4 380	–5 005	–5 538
mp	–550	–2 880	–3 520

Regeringen framhåller att Försvarsmaktens materielförsörjning fortfarande påverkas av arvet från den tidigare inriktningen. Den innebar att Sverige i stort sett skulle vara självförsörjande avseende försvarsmateriel. Genom stora statliga insatser inom forskning och utveckling bidrog Sverige till att bygga upp en tekniskt framstående och framgångsrik försvarsindustri.

Det medförde emellertid att den svenska materielförsörjningen är utvecklingstung och karakteriseras av långa ledtider. När försvaret nu utvecklas till ett flexibelt insatsförsvar behöver, enligt regeringens mening, även materielförsörjningen förändras. Bredden på utvecklingssatsningar och ledtiderna för att få system i operativ drift ute på insatsförbanden måste enligt utskottets mening reduceras.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det därför krävs en ny syn på materielförsörjningen. Det är endast Försvarsmaktens operativa behov som ska styra. Det är nödvändigt att få en anskaffningsprocedur som snabbare

kan svara upp mot nya materielbehov som kan uppkomma hos förbanden, t.ex. under en pågående insats. Ledtider och ekonomiska bindningar i materielförsörjningen måste minska, samtidigt som handlingsfriheten ökar.

I dag karakteriseras beslutsordningen av att regering och riksdag kommer in på ett relativt sent stadium i materielförsörjningsprocessen. Detta har försvarsutskottet vid upprepade tillfällen kritiserat. Statsmakernas inflytande över materielförsörjningen måste öka i tidiga faser i beslutsprocessen, jämfört med vad som hittills varit fallet. Stegvisa beslut med i förväg definierade kontrollstationer måste tillämpas i större utsträckning. Detta kommer att bidra till att statsmakernas prioriteringar och inriktningar får ett större genomslag än för närvarande. Utskottet ställer sig bakom den syn på materielförsörjningen som regeringen ger uttryck för i finansplanen.

Utöver de besparingar som uppnås genom vissa angivna åtgärder bedömer regeringen att utgifterna kan minskas med sammantaget i storleksordningen 3–4 miljarder kronor, inklusive de nu aviserade besparingarna.

Utskottet delar regeringens bedömning att det bör finnas ytterligare möjligheter att effektivisera den s.k. försvarsförvaltningen. Det finns därför all anledning att även fortsättningsvis se över besparingspotentialen inom denna.

Regeringen avser nu att ta initiativ till att närmare klargöra hur en sådan utgiftsminskning kan åstadkommas. Den rapport med säkerhetspolitisk bedömning som Försvarsberedningen väntas lämna till regeringen inom kort samt Försvarsmaktens kommande perspektivstudie kommer därvid att beaktas. Regeringen framhåller att den avser att återkomma till riksdagen i dessa frågor i kommande budgetförslag.

Regeringen framhåller att en viss del av de medel som frigörs ska kunna användas för att förstärka Försvarsmaktens möjligheter att medverka i internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet – vilket enligt utskottets mening är nödvändigt – för att de ambitioner som regeringen har för Sveriges del ska kunna förverkligas.

Mot den bakgrunden *tillstyrker* utskottet regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet för år 2008. I avvaktan på att regeringen återkommer i dessa frågor har utskottet inget att invända mot att de preliminärt beräknade utgiftsramarna för åren 2009–2010 läggs till grund för planeringen.

Stockholm den 23 oktober 2007

På försvarsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Karlsson (s), Karin Enström (m), Peter Jonsson (s), Nils Oskar Nilsson (m), Staffan Danielsson (c), Allan Widman (fp), Mats Berglind (s), Isabella Jernbeck (m), Åsa Lindestam (s), Else-Marie Lindgren (kd), Rolf K Nilsson (m), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp), Patrik Forslund (m), Peter Jeppsson (s) och Annelie Enochson (kd).

Avvikande meningar

1. Utgiftsområde 6 (s)

Anders Karlsson, Peter Jonsson, Michael Hagberg, Mats Berglind, Åsa Lindestam och Inger Jarl Beck (samtliga s) anför:

Sverige tjänar – både ur ett långsiktigt säkerhetspolitiskt och ur ett industripolitiskt perspektiv – på att ha en internationellt konkurrenskraftig försvarsindustri. Förmågan att göra vägval och att vidmakthålla kompetenser och förmåga till långsiktig utveckling bör tillgodoses genom satsningar på utvecklingsprojekt, forskning, teknikutveckling m.m. Kostnadseffektivitet i ett livscykelperspektiv ska styra vid beslut om direktanskaffning eller internationell samverkan, och hänsyn till svensk industris utvecklingsförmåga ska vägas in.

Vid förändringar av vår försvarsförmåga ska en ordentlig analys av säkerhetspolitiken bereda väg för resursfördelningen. Regeringen föreslår i budgetpropositionen en besparing på ett antal utpekade materielprojekt. Socialdemokraterna avvisar dessa besparingar eftersom de inte baseras på en säkerhetspolitisk analys.

Däremot kommer utgifterna för inköp av JAS 39 Gripen att falla kraftigt under de kommande åren när de sista JAS-flygplanen levereras. Därmed minskar utgifterna för JAS-projektet kraftigt och gör det möjligt att minska materielanslaget utan att påverka flygvapnets förmåga negativt. Att på detta sätt minska materielanslaget står därmed inte i strid med behovet av en säkerhetspolitisk bedömning, som fallet är med de av regeringen utpekade materielprojekten.

2. Utgiftsområde 6 (v)

Gunilla Wahlén (v) anför:

Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag att utöka resurserna till de internationella insatserna och vill i stället satsa på att utöka antalet totalförsvarspliktiga, göra totalförsvarsplikten könsneutral samt kvalitetsutveckla både värnplikts- och civilpliktsutbildningen. Vänsterpartiet föreslår vidare besparingar när det gäller materielbeställningar och all verksamhet som i de olika anslagen syftar till främjande av svensk vapenexport. Anslagsramen för utgiftsområde 6 kan därmed reduceras med ca 4,4 miljarder kronor 2008, ca 5 miljarder kronor 2009 och drygt 5,5 miljarder kronor 2010 jämfört med regeringens förslag.

3. Utgiftsområde 6 (mp)

Peter Rådberg (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna föreslår att utgiftsområde 6 reduceras med 550 miljoner kronor 2008, 2 880 miljoner kronor 2009 respektive 3 520 miljoner kronor 2010. Besparingarna föreslås i allt väsentligt ske både inom Försvarsmaktens förbandsverksamhet och inom materielförsörjningen till Försvarsmakten.